

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

SAMRÅDSYTTRANDE
2016-04-28

Diarienummer
401-8268-2016

Sida
1(9)

Matti Lagerblad
Planarkitekt
010-22 45 497
matti.lagerblad@lansstyrelsen.se

Trollhättans Stad
Kommunstyrelsens förvaltning
Tillväxt och utveckling

helena.johansson-ekholm@trollhattan.se

Samråd om förslag till fördjupad översiktsplan för Nya Älvstaden, Trollhättans Stad, Västra Götalands län

Samrådshandlingar daterade den 24 februari 2016

Inledning

Trollhättans Stad har överlämnat planförslaget till Länsstyrelsen för samråd enligt [3 kap. 9 §](#) plan- och bygglagen (2010:900, PBL).

Enligt [3 kap. 10 §](#) PBL ska Länsstyrelsen under samrådet särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken (MB) tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer (MKN) enligt 5 kap. MB följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

En översiktsplan som vunnit laga kraft är vägledande för kommande beslut. För att den ska kunna vara vägledande i alla delar, är det viktigt att kommunen och staten är överens om sådant som berör statliga intressen.

Tidigare planering

I den gällande översiktsplanen "ÖP 2013, Vårt framtida Trollhättan" pekas Nya Älvstaden ut som ett strategiskt område för Trollhättans utveckling för att uppnå stadens mål om att vara 70 000 invånare år 2030. Mark- och vattenanvändningen planeras för bland annat evenemangs-, och stadspark, camping, verksamheter och service, bostäder samt en ny broförbindelse över

Göta älv. Den fördjupade översiktsplanen ska mer i detalj ge underlag för om den angivna mark- och vattenanvändningen är lämplig.

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser sammantaget att planförslaget till stora delar är rimligt och acceptabelt och ger Staden förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling. Den föreslagna mark- och vattenanvändningen medför en från allmän synpunkt god hushållning med resurser och energi samt ett mer robust och hållbart trafiksystem i staden. Det är mycket viktigt att Trollhättan kan skapa förutsättningar för att tillgodose det alltmer ökande behovet av bostäder i allmänhet.

Länsstyrelsens anser att en av de viktigaste frågorna som behöver utvecklas vidare är kulturmiljöfrågorna i allmänhet ur både arkeologisk och antikvarisk synpunkt samt den kulturhistoriska helhetsbilden i området i synnerhet.

Länsstyrelsens synpunkter

Riksintressen

Kulturmiljövärd

Området ingår i riksintresset för kulturmiljö och industrimiljön utgör en viktig del av riksintresset. Det är en välbevarad industrimiljö från tidigt 1900-tal med rötter tillbaka till en tidigare utveckling som påverkats av fallen och kanalbygget. Byggnadernas placering har ett pedagogiskt värde som avspeglar ett genomtänkt produktionsmönster från denna tid. Utformningen och gestaltningen av byggnaderna bär också på höga kulturhistoriska värden med tidstypiska fasader från dåvarande ideal, varav stora delar är bevarade. Området är beskrivet och utvärderat i kommunens uppdaterade kulturmiljöprogram som ett område med höga kulturhistoriska värden som bland annat omfattas av PBL 8 kap 13, 14 och 17 §.

Det är viktigt att områdets höga kulturhistoriska, främst industri- och samhällshistoriska, värden bevaras eller förstärks i en framtida förändring. Det som tillkommer på platsen måste samspela med det redan befintliga så att de kulturhistoriska sammanhangen består, och i bästa fall utvecklas. Genom att tillskapa samband, för att på olika sätt få användning av och få människor att röra sig inom området, ökar tillgängligheten och upplevelsen av kulturmiljön. De kulturhistoriska värdena ska ses som en resurs som ger platsen unika förutsättningar. På så vis kan både den befintliga platsen och den framtida förändringen berika varandra.

Underlaget ”Teknisk förstudie av kulturmiljö i Nya Älvstaden” består av tre delar: miljöinventering, teknisk status för industribyggnaderna och förslag till förnyelse med antikvarisk konsekvensanalys.

Förstudien visar att det finns möjligheter att bevara industribyggnaderna och utveckla dem som en del i den nya stadsdelen. Förstudiens avgränsning in-

nebär dock att inte alla byggnader inom området tas med. Bland annat saknas både kontorsbyggnaden och filtillverkningsfabriken, båda dessa byggnader är viktiga i det pedagogiska sammanhanget som denna industrimiljö utgör och de har båda höga kulturhistoriska och miljöskapande värden. Även den mindre byggnaden närmast älven, som ligger parallellt med avsynings- och förpackningsbyggnaden, saknas i förstudien. För att få en heltäckande bild över hela industriområdet och dess utvecklings- och bevarandepotential, bör även dessa byggnader utredas och kopplas samman med det utredda förslaget.

Innan förändringarna av industriområdet påbörjas bör en grundlig kulturhistorisk dokumentation utföras av hela miljön och samtliga byggnader. Dokumentationen bör utföras av kulturhistorisk kompetens och beskrivningarna av byggnaderna och dess kulturhistoriska värden kan ligga till grund för kommande detaljplanearbete. Förutom beskrivningar av nuvarande och tidigare byggnader bör dokumentationen innehålla kartmaterial och foton.

I en kommande detaljplan behöver detaljerade skydds- och varsamhetsbestämmelser för området och byggnaderna upprättas, för att skydda de beskrivna värdena.

En ytterligare mycket viktig dimension till helhetsbilden gällande kulturarvet är behovet av att sätta området i ett större geografiskt sammanhang. Området ligger sydväst om ett unikt och extremt fornlämningsrikt område bestående av boplatser belägna på och delvis mellan öarna som ligger i älven. På en av öarna finns även lämningar efter en medeltida befästning, med tillhörande lämningar ute i vattnet mellan öarna i form av uppbyggda vägbanor. En utveckling i enlighet med planförslaget i anslutning till älvrummet kommer att påverka upplevelsen av denna unika fornlämningsmiljö, och bron som planeras över Konvaljön kommer att skada idag kända lämningar.

Utifrån dessa aspekter bör en arkeologisk förstudie ingå i det kulturhistoriska planeringsunderlag som tas fram. Man behöver således komplettera med en beskrivning av påverkan såväl visuellt på miljön ute i älven som rent konkret på boplatzlämningarna på öarna. Påverkan kan visas exempelvis genom fotomontage. I beskrivningen av konsekvenserna av de olika broalternativen har påverkan på kulturmiljön inte heller nämnts, vilket är en brist i underlaget.

I den fortsatta planprocessen kommer en arkeologisk utredning såväl på land som i vattnet att behöva genomföras för hela planområdet. Först när den är utförd kan man mer i detalj uttala sig om eventuell påverkan på såväl fornlämningarna som riksintresset för kulturmiljön samt bedöma vilken hänsyn man behöver ta. Det är angeläget att denna utredning genomförs så tidigt som möjligt för att ha kunskap om förutsättningarna utifrån kulturmiljösynpunkt.

Kommunikationer

Farleden i Göta älv utgör riksintresse för kommunikationer, vilket innebär att åtgärder som påtagligt kan försvåra utnyttjandet av farleden för sjöfarts- trafik får inte vidtas. När det gäller den planerade broförbindelsen över älven har Sjöfartsverket medverkat under processens gång kring sträckningen och funktionen av bron och har således inget i sak att erinra på denna översiktliga nivå. Det är viktigt vid den kommande detaljprojekteringen av bron att sjöfartens framkomlighet och säkerhet säkerställs. Sjöfartsverket ser fram emot en fortsatt dialog kring frågan om brons slutgiltiga utformning.

Järnvägen utgör riksintresse för kommunikationer. I det fortsatta planarbetet med mer detaljerad lokalisering och utformning av bebyggelsen är det viktigt att de maximala bullernivåerna från järnvägen beaktas noggrant så att riksintresset för järnvägen inte påverkas påtagligt. Trafikverkets bedömning av hittills framtagna bullerutredningar är att riksintresset för järnvägen kan tillgodoses.

Trollhättan-Vänersborgs flygplats omfattas av riksintresse för kommunikationer, vilket bland annat innebär att man behöver beakta en hinderfri zon med hänsyn till in- och utflygning i enlighet med yttrandet från Fyrstads flygplats.

Rörligt friluftsliv

Det är mycket positivt att kommunen planerar för att bibehålla de viktigaste stråken utefter älven som en tillgång för det rörliga friluftslivet, vilket är särskilt viktigt för de tätortsnära friluftsstråken. Det strandnära stråket på ömse sidor om älven är en viktig framtida resurs då områdena kommer att bli betydligt mer välfrekventerade om området tillgängliggörs bättre via Hjulksvarnbron och utvecklas till integrerade stadsdelar.

Energiproduktion

En framtida broförbindelse kan komma att påverka de hydrologiska förhållandena i Göta älv, vilket kan påverka förutsättningarna för vattenkraftproduktionen genom t.ex. förändrade isförhållanden eller fallförluster. Det är viktigt att beakta det allmänna intresset av kraftproduktionen i den fortsatta projekteringen av bron och beskriva påverkan på den. Vattenfall ser fram emot en fortsatt dialog kring frågan.

Miljö kvalitetsnormer

Planen får en direkt påverkan på vattenförekomsten *Göta älv - Slumpån till Stallbackaån* (SE646486-129009) som omfattas av miljö kvalitetsnormer (MKN) vatten. Normen säger att statusen ska uppnå *God ekologisk potential* senast 2021 samt *God kemisk ytvattenstatus* senast 2015. Klassningen i dagsläget är *måttlig* avseende den ekologiska potentialen samt *god* avseende

den kemiska. Vattenverksamheter som inte är förenligt med MKN får normalt sett inte komma till stånd.

Vidare får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap miljöbalken överträds. Kommunen måste därför i vidare planläggning visa hur planerade åtgärder påverkar vattenkvaliteten inom berörd vattenförekomst och möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten.

En ny bro över Göta älv kommer att påverka älvens fysiska miljö genom eventuell placering av brofundament i älven. Det är viktigt att denna påverkan klarläggs och tydliggörs och hur den kan minimeras. Även stabilitetshöjande åtgärder kan komma att få betydelse för MKN.

Länsstyrelsen vill också poängtera att det är viktigt att dagvattenhanteringen får särskild uppmärksamhet dels mot bakgrund av recipientens stora betydelse och dels på grund av den omfattande utökningen av hårdgjorda ytor.

Strandskydd

För området råder strandskydd och för upphävande behöver särskilda skäl redovisas i kommande planhandlingar i enlighet med någon av de punkter som redovisas i 7 kap 18 c § miljöbalken. I programhandlingen anges att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse. Länsstyrelsen konstaterar att det aktuella området har angetts i kommunens översiktsplan som ett strategiskt område för tätortsutveckling i olika avseenden. Därmed har också avvägningar gjorts när det gäller alternativa lokaliseringar av främst bostadsbebyggelsen. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning av behovet av att tätortnära bebyggelseområden planeras utifrån bostadsförsörjningssynpunkt. Länsstyrelsen vill framhålla kravet på fri passage närmast strandkanten i samband med prövningen av upphävande av strandskydd. De områden som avses för allmän platsmark, såsom natur-, ströv-, och parkområden bör ha kvar strandskyddet.

Mellankommunala frågor

Mot bakgrund av Göta älvs stora betydelse i ett regionalt perspektiv, framför allt utifrån vattenförsörjningssynpunkt, är det viktigt att stort fokus läggs på åtgärder för att minska påverkan på vattenkvaliteten i älven.

Hälsa och säkerhet

Farligt gods

Länsstyrelsens har i samband med översiktsplanen för Trollhättans kommun framhållit vikten av att riskerna från järnväg, vägar, ny vägbro över älven samt från sjöfarten måste kunna lösas på ett godtagbart sätt för att uppnå en god boendemiljö i området.

Den fördjupade översiktsplanen belyser på ett bra sätt de risker som kan påverka området, såsom farligt godsleder och behovet av att ta hänsyn till

risker från dessa leder. Kommunen hänvisar till Trollhättans stads riskhante-
ringsplan från 2004 när det gäller hänsyn till riskkällorna. Det är bra att
kommunen har en riskhante-
ringsplan att förhålla sig till för att åstadkomma
en robust samhällsplanering. Enligt riskhante-
ringsplanen ska ett 100 meters
skyddsområde som regel upprättas mellan järnvägen och bostäder. Enligt
riskhante-
ringsplanen kan undantag ges för bostäder och verksamheter inom
30-100 meter från järnvägen som byggs enligt särskilda tekniska föreskrif-
ter. En riskutredning kan behöva tas fram vid exploatering intill transportle-
derna för att visa vilka riskreducerande åtgärder som är mest lämpliga.
Normalt sett är avstånd att föredra framför tekniska lösningar. Länsstyrel-
sens riskpolicy, *Riskhantering i detaljplaneprocessen, riskpolicy för mar-
kanvändning intill transportleder för farligt gods* från 2006, innebär ett
riskhante-
ringsavstånd på 150 m från farligt godsled. Länsstyrelsen tillämpar
denna policy i sin granskning. Det går därför inte att utesluta att Länsstyrel-
sen i vissa enskilda kommande detaljplaner kommer att begära in utredning-
ar om Länsstyrelsens bedömning är att situationen kräver det.

Det är positivt att kommunen planerar för parkeringshus utmed del av järn-
vägen på östra sidan som då utgör en skyddande barriär mot bakomliggande
bebyggelse. Det är också bra att existerande byggnader nära järnvägen
kommer att utvecklas för annan användning än bostäder och känslig verk-
samhet.

Buller/Vibrationer

Det är bra att bullerfrågorna uppmärksammas tidigt i planeringen och att
mer helhetsverkande åtgärder och lösningar diskuteras. I kommande detalj-
planering behöver bullerförhållandena, när det gäller det sammantagna väg-
och järnvägsbullret, redovisas mer i detalj och sättas i relation till bestäm-
melse-
rorna i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS
2015:216). Även förutsättningarna för eventuella vibrationer behöver besk-
rivas och ett ställningstagande att riktvärdena underskrids behöver framgå.

Förorenade områden

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att föroreningssituationen redan har
utretts relativt mycket till den översiktliga nivån i planeringen eftersom det
är en av de viktigaste planeringsförutsättningarna på den västra sidan av
planområdet. Inför kommande planeringsskeden är det viktigt att förutsätt-
ningarna med avseende på markföroreningar även i övriga delar på västra
sidan säkerställs. Det är nödvändigt att förtydliga och klarlägga att marken
blir lämplig för ändamålet på västra sidan som helhet. De riktvärden som
finns för känslig markanvändning (KM) respektive mindre känslig markan-
vändning (MKM), alternativt platsspecifika riktvärden, behöver klaras. Det
är viktigt inför detaljplaneskedet att åtgärdskraven finns beskrivna för att
möjliggöra en bedömning av markens lämplighet med hänsyn till männi-
skors hälsa och säkerhet.

Geotekniska förhållanden

SGI har lämnat ett yttrande daterat 2016-04-05. Geotekniska undersökningar har utförts inom vissa viktiga delar av programområdet, dock behöver de geotekniska säkerhetsfrågorna beaktas även i övriga delar av programområdet. Med anledning av ny broförbindelse kan de hydrologiska förhållandena komma att förändras, vilket kan påverka erosionsrisken. Detta behöver beskrivas i kommande planskede och även inkludera en förväntad ökning av vattenflödena mot bakgrund av ökade regnmängder med anledning av ett förändrat klimat. Länsstyrelsen hänvisar till SGI:s yttrande som behöver beaktas i det fortsatta arbetet.

Synpunkter i övrigt

Vatten

Vänern/Göta älv är en mycket viktig vattentäkt för ett mycket stort antal människor nedströms. För Göta älv pågår arbete med att besluta om formellt vattenskyddsområde. Översiktsplaneringen behöver ta hänsyn till detta och beakta de skyddsbehov som kan bli aktuella och säkerställa att exploateringar och andra åtgärder inte påverkar täkten på ett skadligt sätt.

Mot bakgrund av den omfattande utbyggnaden av bostäder i ett vattennära läge med koppling till både Vänern och havet bör man överväga om frågan om behovet av båtplatser/småbåtshamnar behöver belysas i det här sammanhanget.

Klimatanpassning

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att kommunen har en översvämningskartering med hänsyn till skyfall. Detta ger ett bra underlag inför kommande detaljplanering, och kan även integreras som en kvalitativ tillgång till stadsdelen om man t.ex. utformar, åtminstone delvis, öppna avrinningsvägar. Man skulle även kunna resonera översiktligt kring vad den förväntade klimateffekten som innebär ökade värmeböljor skulle kunna tänkas innebära för det aktuella området och hur dessa skulle kunna beaktas i planeringen.

Övrigt

Vattenverksamhet

Arbeten och anläggningar i vatten utgör vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken. Huvudregeln är att det krävs tillstånd för vattenverksamhet, men i den mån det är särskilt föreskrivet är det tillräckligt att vattenverksamheten anmäls innan den påbörjas (11 kap. 9 § och 9 a § miljöbalken). Sådant tillstånd eller anmälan behövs inte om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena (11 kap. 12 § första stycket miljöbalken).

Vid alla tillståndspliktiga åtgärder övervägs möjligheten till kompensationsåtgärder för den skada som uppstår temporärt och eller permanent till följd av vattenverksamheten.

Vattenområdet inom planområdet omfattas av strandskyddsbestämmelser. Strandskyddsprövning sker inom ramen för en tillståndsansökan för vattenverksamhet. Vid tillämpning av anmälningsplikt eller undantagsregel ska strandskyddsfrågan först avgöras.

Den nya planerade bron över älven är vattenverksamhet av den art och omfattning som kräver tillstånd.

Planens genomförande innebär att omfattande markföroreningar samt skredrisk i anslutning till Göta älv åtgärdas. Åtgärder som genomförs i vattenområdet utgör vattenverksamhet och kan kräva tillstånd beroende på art och omfattning av nödvändiga åtgärder.

Miljöbedömning

Länsstyrelsen bedömer att den miljöbedömning som är gjord har en rimlig avgränsning och täcker in de väsentliga sakfrågorna på ett mycket bra sätt. Man får en allsidig belysning av planförslagets påverkan på den nivå som är lämplig för en fördjupad översiktsplan. I kommande detaljplaner kommer bedömningarna av påverkan att bli mer detaljerade.

Planförslagets konsekvenser

Översiktsplanens sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser ska enligt 4 kap 1 § PBL kunna utläsas utan svårigheter. Länsstyrelsen anser att konsekvensbeskrivningen är tydlig och lättillgänglig. Den ger en bra bild av de konsekvenser som kan förväntas bli följden av planförslaget.

Beredning

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Sjöfartsverket, Trafikverket, Statens geotekniska institut, Försvarsmakten, Vattenfall Eldistribution, Skanova och Fyrstads Flygplats AB. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Detta ärende har handlagts av Matti Lagerblad och granskats av Matilda Wirebro. I den slutliga handläggningen har även företrädare för vattenavdelningen, naturavdelningen, miljöskyddsavdelningen, kulturmiljöenheten och enheten för samhällsskydd och beredskap deltagit. Samrådsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planförslaget.

Matti Lagerblad

Matilda Wirebro

Detta yttrande har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bifogas yttranden för kännedom från:

Sjöfartsverket daterat 2016-03-17, Trafikverket daterat 2016-04-24, Statens geotekniska institut daterat 2016-04-05, Försvarmakten daterat 2016-04-11, Vattenfall eldistribution daterat 2016-04-06 och Skanova daterat 2016-03-29.

Kopia till:

Trafikverket
Havs- och vattenmyndigheten
Statens Geotekniska Institut
Sjöfartsverket
Lantmäterimyndigheten
Vattenfall Eldistribution AB
Västra Götalandsreg./kollektivtrafiksekr.
Västtrafik
Trollhättan Vänersborgs flygplats

trafikverket@trafikverket.se
havochvatten@havochvatten.se
sgi@swedgeo.se
sjofartsverket@sjofartsverket.se
lm-vastra-gotaland@lm.se
planer_syd@vattenfall.com
kollektivtrafik@vgregion.se
vasttrafik@vasttrafik.se
info@fyrstadsflyget.se

Länsstyrelsen/
Enheten för skydd och beredskap/Bodil S
Kulturmiljöenheten/Susanne A och Anna O
Miljöskyddsavdelningen/Sten W
Naturvårdsenheten/Maria E
Vattenvårdsenheten/Daniel J